

Као што је познато, општа формула за атомске орбитале је:

$$\Psi_{nlm}(r, \theta, \varphi) = R_{nl}(r) \Theta_{lm}(\theta) \Phi_m(\varphi),$$

где су:

$$R_{nl}(r) = - \left[\left(\frac{2Z}{na_0} \right)^3 \frac{(n-l-1)!}{2n[(n+l)!]^3} \right]^{\frac{1}{2}} \rho^l e^{-\frac{\rho}{2}} L_{n+l}^{2l+1}(\rho); \quad L_k^s(\rho) = \frac{d^s}{d\rho^s} \left[e^\rho \frac{d^k}{d\rho^k} (\rho^k e^{-\rho}) \right]; \quad \rho = \frac{2Zr}{na_0}$$

$$\Theta_{lm}(\theta) = \sqrt{\frac{(2l+1)(l-|m|)!}{2(l+|m|)!}} \frac{1}{2^l l!} (1-x^2)^{\frac{|m|}{2}} \frac{d^{l+|m|}}{dx^{l+|m|}} (x^2-1)^l; \quad x = \cos \theta$$

$$\Phi_m(\varphi) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{im\varphi}$$

(напомињемо да се функција $Y_{lm}(\theta, \varphi) = \Theta_{lm}(\theta) \Phi_m(\varphi)$ назива сферни хармоник).

Израчунајмо орбитале атома водоника за $n \leq 2$. За $n=1$ имамо само једну орбиталу, и то је 1s орбитала, која је дата изразом ($Z=1, n=1, l=0, m=0$):

$$1s \equiv \Psi_{1s} \equiv \Psi_{100}(r, \theta, \varphi) = R_{10}(r) \Theta_{00}(\theta) \Phi_0(\varphi)$$

$$R_{10}(r) = - \left[\left(\frac{2 \cdot 1}{1a_0} \right)^3 \frac{(1-0-1)!}{2 \cdot 1[(1+0)!]^3} \right]^{\frac{1}{2}} \rho^0 e^{-\frac{\rho}{2}} L_1^1(\rho); \quad L_1^1(\rho) = \frac{d^1}{d\rho^1} \left[e^\rho \frac{d^1}{d\rho^1} (\rho^1 e^{-\rho}) \right]; \quad \rho = \frac{2 \cdot 1r}{1a_0}$$

$$R_{10}(r) = - \left[\left(\frac{2}{a_0} \right)^3 \frac{(0)!}{2[1!]^3} \right]^{\frac{1}{2}} 1 \cdot e^{-\frac{\rho}{2}} L_1^1(\rho); \quad L_1^1(\rho) = \frac{d}{d\rho} \left[e^\rho (e^{-\rho} - \rho e^{-\rho}) \right]; \quad \rho = \frac{2r}{a_0}$$

$$R_{10}(r) = - \left[\left(\frac{2}{a_0} \right)^3 \frac{1}{2} \right]^{\frac{1}{2}} e^{-\frac{\rho}{2}} L_1^1(\rho); \quad L_1^1(\rho) = \frac{d}{d\rho} [1-\rho] = -1; \quad \frac{\rho}{2} = \frac{r}{a_0}$$

$$R_{10}(r) = - \left[\frac{4}{a_0^3} \right]^{\frac{1}{2}} e^{-\frac{r}{a_0}} (-1) = \frac{2}{a_0^{3/2}} e^{-\frac{r}{a_0}}$$

$$R_{10}(r) = \frac{2}{a_0^{3/2}} e^{-\frac{r}{a_0}}$$

$$\Theta_{00}(\theta) = \sqrt{\frac{(2 \cdot 0 + 1)(0 - |0|)!}{2(0 + |0|)!}} \frac{1}{2^{0 \cdot 0} 0!} (1-x^2)^{\frac{|0|}{2}} \frac{d^{0+|0|}}{dx^{0+|0|}} (x^2-1)^0; \quad x = \cos \theta$$

$$\Theta_{00}(\theta) = \sqrt{\frac{1}{2}} \frac{1}{1} \frac{d^0}{dx^0}(1) = \sqrt{\frac{1}{2}} \frac{d^0(1)}{dx^0} = \sqrt{\frac{1}{2}}$$

$$\boxed{\Theta_{00}(\theta) = \sqrt{\frac{1}{2}}}$$

(имамо у виду да је $0! = 1$, као и да је нулти извод функције сама та функција,

$$y^{(0)}(x) \equiv y^{(0)} \equiv \frac{d^0 y}{dx^0} = y).$$

$$\Phi_0(\varphi) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{i \cdot 0 \cdot \varphi} = \frac{1}{\sqrt{2\pi}}$$

$$\boxed{\Phi_0(\varphi) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}}}$$

$$\text{Коначно, } \Psi_{100}(r, \theta, \varphi) = R_{10}(r) \Theta_{00}(\theta) \Phi_0(\varphi) = \left(\frac{2}{a_0^{3/2}} e^{-\frac{r}{a_0}} \right) \left(\sqrt{\frac{1}{2}} \right) \left(\frac{1}{\sqrt{2\pi}} \right) = \frac{1}{\sqrt{\pi a_0^3}} e^{-\frac{r}{a_0}},$$

$$\boxed{1s \equiv \Psi_{1s} \equiv \Psi_{100}(r, \theta, \varphi) = \frac{1}{\sqrt{\pi a_0^3}} e^{-\frac{r}{a_0}}}$$

За $n = 2$ могуће вредности квантних бројева су:

$$n = 2, l = 0, m = 0$$

$$n = 2, l = 1, m = -1$$

$$n = 2, l = 1, m = 0$$

$$n = 2, l = 1, m = 1$$

Тако:

$$\boxed{2s \equiv \Psi_{2s} \equiv \Psi_{200}(r, \theta, \varphi) = R_{20}(r) \Theta_{00}(\theta) \Phi_0(\varphi)}$$

$$R_{20}(r) = - \left[\left(\frac{2}{2a_0} \right)^3 \frac{(2-0-1)!}{2 \cdot 2[(2+0)!]^3} \right]^{\frac{1}{2}} \rho^0 e^{-\frac{\rho}{2}} L_2^1(\rho); \quad L_2^1(\rho) = \frac{d}{d\rho} \left[e^\rho \frac{d^2}{d\rho^2} (\rho^2 e^{-\rho}) \right]; \quad \rho = \frac{2r}{2a_0}$$

Како је:

$$L_2^1(\rho) = \frac{d}{d\rho} \left[e^\rho \frac{d^2}{d\rho^2} (\rho^2 e^{-\rho}) \right] = \frac{d}{d\rho} \left[e^\rho \frac{d}{d\rho} (2\rho e^{-\rho} - \rho^2 e^{-\rho}) \right] = \frac{d}{d\rho} \left[e^\rho \frac{d}{d\rho} (e^{-\rho} (2\rho - \rho^2)) \right] =$$

$$= \frac{d}{d\rho} \left[e^\rho (-e^{-\rho} (2\rho - \rho^2) + e^{-\rho} (2 - 2\rho)) \right] = \frac{d}{d\rho} (\rho^2 - 4\rho + 2) = 2\rho - 4$$

Следи:

$$R_{20}(r) = - \left[\left(\frac{1}{a_0} \right)^3 \frac{1}{32} \right]^{\frac{1}{2}} e^{-\frac{r}{2a_0}} \left(2\frac{r}{a_0} - 4 \right) = \frac{1}{\sqrt{2a_0^3}} \left(1 - \frac{r}{2a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}}$$

$$\Psi_{200}(r, \theta, \varphi) = R_{20}(r) \Theta_{00}(\theta) \Phi_0(\varphi) = \left(\frac{1}{\sqrt{2a_0^3}} \left(1 - \frac{r}{2a_0} \right) \right) \left(\sqrt{\frac{1}{2}} \right) \left(\frac{1}{\sqrt{2\pi}} \right) = \frac{1}{2\sqrt{2\pi a_0^3}} \left(1 - \frac{r}{2a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}},$$

$$2s \equiv \Psi_{2s} \equiv \Psi_{200}(r, \theta, \varphi) = \frac{1}{2\sqrt{2\pi a_0^3}} \left(1 - \frac{r}{2a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}}$$

Даље,

$$2p_{-1} \equiv \Psi_{2p_{-1}} \equiv \Psi_{21,-1}(r, \theta, \varphi) = R_{21}(r) \Theta_{1,-1}(\theta) \Phi_{-1}(\varphi)$$

$$R_{21}(r) = - \left[\left(\frac{2}{2a_0} \right)^3 \frac{(2-1-1)!}{2 \cdot 2![(2+1)!]^3} \right]^{\frac{1}{2}} \rho^1 e^{-\frac{\rho}{2}} L_3^3(\rho); \quad L_3^3(\rho) = \frac{d^3}{d\rho^3} \left[e^\rho \frac{d^3}{d\rho^3} (\rho^3 e^{-\rho}) \right]; \quad \rho = \frac{2Zr}{2a_0} = \frac{r}{a_0}$$

Како је $L_3(\rho) = e^\rho \frac{d^3}{d\rho^3} (\rho^3 e^{-\rho}) = -\rho^3 + 9\rho^2 - 18\rho + 6$; $L_3^3(\rho) = \frac{d^3 L_3(\rho)}{d\rho^3} = -6$ следи:

$$R_{21}(r) = - \left[\left(\frac{1}{a_0} \right)^3 \frac{1}{4 \cdot 6^3} \right]^{\frac{1}{2}} \left(\frac{r}{a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}} (-6) = \frac{1}{\sqrt{24a_0^3}} \left(\frac{r}{a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}}$$

$$\Theta_{1,-1}(\theta) = \sqrt{\frac{3 \cdot 0!}{2 \cdot 2!}} \frac{1}{2^1 1!} (1-x^2)^{\frac{1}{2}} \frac{d^2}{dx^2} (x^2 - 1)^1 = \sqrt{\frac{3}{4}} \frac{1}{2} (\sin \theta) \cdot 2 = \frac{\sqrt{3}}{2} \sin \theta$$

$$\Phi_{-1}(\varphi) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-i\varphi}$$

$$\Psi_{21,-1}(r, \theta, \varphi) = \left(\frac{1}{\sqrt{24a_0^3}} \left(\frac{r}{a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}} \right) \left(\frac{\sqrt{3}}{2} \sin \theta \right) \left(\frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-i\varphi} \right) = \frac{1}{8\sqrt{\pi a_0^3}} \left(\frac{r}{a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}} \sin \theta e^{-i\varphi}$$

$$2p_{-1} \equiv \Psi_{2p_{-1}} \equiv \Psi_{21,-1}(r, \theta, \varphi) = \frac{1}{8\sqrt{\pi a_0^3}} \left(\frac{r}{a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}} \sin \theta e^{-i\varphi}$$

Слично:

$$2p_0 \equiv \Psi_{2p_0} \equiv \Psi_{210}(r, \theta, \varphi) = R_{21}(r) \Theta_{10}(\theta) \Phi_0(\varphi)$$

$$\Theta_{10}(\theta) = \sqrt{\frac{3}{2}} \frac{1}{2} (1-x^2)^{\frac{0}{2}} \frac{d^1}{dx^1} (x^2-1)^1 = \sqrt{\frac{3}{2}} \frac{1}{2} 2 \cos \theta = \sqrt{\frac{3}{2}} \cos \theta$$

$$\Psi_{210}(r, \theta, \varphi) = R_{21}(r) \Theta_{10}(\theta) \Phi_0(\varphi) = \left(\frac{1}{\sqrt{24a_0^3}} \left(\frac{r}{a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}} \right) \left(\sqrt{\frac{3}{2}} \cos \theta \right) \left(\frac{1}{\sqrt{2\pi}} \right) = \frac{1}{4\sqrt{2\pi a_0^3}} \frac{r}{a_0} e^{-\frac{r}{2a_0}} \cos \theta$$

$$2p_0 \equiv \Psi_{2p_0} \equiv \Psi_{210}(r, \theta, \varphi) = \frac{1}{4\sqrt{2\pi a_0^3}} \frac{r}{a_0} e^{-\frac{r}{2a_0}} \cos \theta$$

Одмах видимо и да је (јер је $\Theta_{11}(\theta) = \Theta_{1,-1}(\theta)$)

$$2p_1 \equiv \Psi_{2p_1} \equiv \Psi_{211}(r, \theta, \varphi) = R_{21}(r) \Theta_{11}(\theta) \Phi_1(\varphi) = \frac{1}{8\sqrt{\pi a_0^3}} \left(\frac{r}{a_0} \right) e^{-\frac{r}{2a_0}} \sin \theta e^{+i\varphi}$$

Искористићемо ову прилику да уочимо да су атомске орбитале увек комплексне када је $m \neq 0$ што је неприкладно за њихово визуелно представљање. Међутим, ако се подсетимо (у оквиру Шредингерове апроксимације под којом овде радимо) да енергија атома водоника **који се не налази у магнетном пољу** зависи само од главног квантног броја (а не и од броја m) те да стања $2p_1$ и $2p_{-1}$ имају исту енергију $\left(E_{2p_1} = E_{2p_{-1}} = -\frac{13.6 \text{ eV}}{n^2} = -3.4 \text{ eV} = E \right)$, лако је показати да ће и било

која линеарна комбинација та два стања такође бити решење Шредингерове једначине. Нека је, дакле: $\Psi = c_1 2p_1 + c_2 2p_{-1}$. Одмах видимо:

$$\hat{H}\Psi = \hat{H}(c_1 2p_1 + c_2 2p_{-1}) = c_1 \hat{H}(2p_1) + c_2 \hat{H}(2p_{-1}) = c_1 E_{2p_1} 2p_1 + c_2 E_{2p_{-1}} 2p_{-1} = E(c_1 2p_1 + c_2 2p_{-1}) = E\Psi$$

чиме смо доказали да је и функција Ψ решење Шредингерове једначине. То ћемо искористити на начин да од комплексних функција $2p_1$ и $2p_{-1}$ направимо линеарне комбинације које ће бити реалне – довољно је узети њихов збир и разлику. Напомињемо да функција Ψ престаје да буде решење Шредингерове једначине оног тренутка када се атом нађе у магнетном пољу.